

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Meer bij Oudega (Smallingerland)

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport

20 november 2009 / rapportnummer 2324-45

1. HOOFDPUNTEN VAN HET MER

De provincie Friesland wil samen met de gemeente Smallingerland een nieuw meer realiseren in de omgeving van Oudega. Het nieuwe meer, met een oppervlakte van 100 à 150 ha, heeft tot doel de mogelijkheden voor waterrecreatie te vergroten. Het meer zal een belangrijke schakel vormen in de regionale structuur van watersportverbindingen en -voorzieningen en moet bijdragen aan de vermindering van de recreatieve druk op het Nationaal Park 'De Alde Feanen'. Het vigerende bestemmingsplan biedt nu geen ruimte voor deze ontwikkeling.

De provincie neemt de eindverantwoordelijkheid voor de voorbereiding en realisatie van het project voor haar rekening, onder andere vanwege het provinciale belang ervan. Voor het project wordt een provinciaal inpassingsplan opgesteld, waaraan de procedure voor de plan-milieu-effectrapportage is gekoppeld. Voor de realisatie van het meer is ook een ontgrondingsvergunning nodig. Gezien de omvang van de ontgronding rust hierop een besluit-m.e.r. -plicht¹. Ter ondersteuning van de besluitvorming wordt daarom een gecombineerde besluit- en plan-m.e.r. - procedure doorlopen. Provinciale Staten is bevoegd gezag voor het inpassingsplan en het MER, en Gedeputeerde Staten voor de ontgrondingsvergunning.

De Commissie² beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport (MER). Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

- een onderbouwing van de locatie- en inrichtingsalternatieven op basis van de doelen en de randvoorwaarden waaraan deze moeten voldoen;
- een navolgbare toetsing van de alternatieven op doelbereik en milieugevolgen, waarmee keuzes kunnen worden onderbouwd;
- de gevolgen van het voornemen voor het Natura 2000-gebied 'De Alde Feanen'. De Commissie verwacht dat een passende beoordeling zal moeten worden opgesteld, die dan moet worden opgenomen in het MER;
- inzicht in eventueel aanwezige archeologische waarden in het plangebied en de gevolgen van de uitvoering en inrichting van het project voor deze waarden;
- Een publieksvriendelijke samenvatting van het MER, voorzien van overzichtelijk en 'leesbaar' kaartmateriaal.

¹ In het vervolg zal er in dit advies geen onderscheid gemaakt worden tussen plan- en besluit-m.e.r./ plan- en besluit-MER, tenzij dit relevant is. Daarbij staat m.e.r. voor de procedure van milieueffectrapportage en MER voor milieueffectrapport.

² Voor de samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens, zie bijlage 1 bij dit advies. Projectgegevens en bijbehorende stukken, voor zover digitaal beschikbaar, zijn ook te vinden via www.commissiemer.nl onder *adviezen*. Bijlage 2 bevat een overzicht van inspraakreacties en adviezen.

2. PROBLEEMSTELLING, DOEL, BELEID EN BESLUITEN

2.1 Achtergrond, probleemstelling en doel

Paragraaf 1.2 van de startnotitie beschrijft het hoofddoel en drie nevendoele die de Provincie met de realisatie van een meer bij Oudega wil bereiken. Het hoofddoel is het vergroten van de mogelijkheden voor waterrecreatie. Uit de rest van de startnotitie en tijdens het locatiebezoek³ is de Commissie gebleken dat er nog meer doelstellingen en 'wensen' spelen. Het is daarom nodig om onderscheid te maken tussen werkelijk harde doelen, wensen en randvoorwaarden. Geef ook, in verband met een mogelijk lange looptijd van het project, de eventuele fasering aan en de (tussen-)doelen per fase.

Een goede beschrijving van de doelen is des te meer noodzakelijk omdat onzekerheden in het project gaandeweg tot tal van aanpassingen kunnen leiden en omdat sprake kan zijn van tegenstrijdige doelen. Voorbeelden van onzekerheden zijn de tijd nodig voor het ontgronden en de financiering van het project. Voorbeelden van strijdige doelen zijn het aantrekken van recreanten en het beschermen van kwetsbare natuur⁴. Geef aan hoe bij de beoordeling van alternatieven op doelbereik zal worden omgegaan met tegenstrijdigheden in de doelstellingen.

Het is wenselijk om de doelen en de criteria aan de hand waarvan op doelbereik wordt getoetst, zo te beschrijven dat ze in twee stadia van de planvorming een rol kunnen vervullen:

- bij de afbakening van alternatieven en bij het verhelderen waarom andere oplossingsrichtingen niet worden beschouwd;
- bij de rangschikking van alternatieven op doelbereik.

Waar doelen zich richten op het oplossen van problemen, vereist dit gedegen probleemanalyse en het formuleren van minimale eisen die aan de te realiseren voorziening worden gesteld. Zo moet duidelijk zijn

- wat de minimeisen zijn voor de onderscheiden planonderdelen (aard en omvang);
- hoe het project moet aansluiten bij bredere, regionale initiatieven en hoe deze initiatieven het zoekgebied beïnvloeden;
- welke vermindering in recreatieve druk op het Natura 2000-gebied en Nationaal Park 'De Alde Feanen' wordt nagestreefd;
- welke waterbergingscapaciteit gewenst is;
- wanneer doelen bereikt moeten zijn, in concreto wanneer het meer gerealiseerd moet zijn.

2.2 Beleidskader en randvoorwaarden

In de startnotitie is in een tabel opgesomd welke wetten, plannen en beleidsdocumenten relevant worden geacht voor het initiatief. In de tabel ontbreken in ieder geval de Wet archeologische monumentenzorg (Wamz 2007)⁵ en het Besluit bodemkwaliteit.

³ De Commissie bezocht op 20 oktober 2009 het Natura 2000-gebied 'De Alde Feanen' en het plangebied.

⁴ Zie hierover ook het advies van VROM en LNV (Bijlage 2, nr 2).

⁵ Als de gemeente Smallingerland, die beslissingsbevoegd is, nog geen eigen beleid heeft ontwikkeld, geldt het provinciale kader dat gericht is op behoud *in situ* van (nog op te sporen) archeologische waarden (vindplaatsen). Is inpassing onmogelijk, dan zijn de onderzoekskosten voor rekening van de initiatiefnemer.

Naast de genoemde doelen geldt voor het voornemen ook een aantal extra randvoorwaarden. Ze beïnvloeden zowel de zoektocht naar een geschikte locatie als de inrichtingsmogelijkheden voor de uiteindelijk geselecteerde locatie. Voorbeelden zijn:

- impulsen die op het gebied van leefbaarheid⁶ worden nagestreefd;
- doelen voor bestaande en te ontwikkelen natuur en landschap, zowel voor het Natura 2000-gebied 'De Alde Feanen' en de EHS-gebieden als voor het Nationaal Landschap 'De Noordelijke Wouden';
- doelen en randvoorwaarden die gesteld worden aan waterkwaliteit en aan de nautische veiligheid;
- de landbouwdoelen die zijn geformuleerd voor het zoek- en plangebied⁷.

Ga in het MER in op de gevolgen die de randvoorwaarden en het beleidskader hebben voor het voornemen.

2.3 Te nemen besluit(en)

In de startnotitie is de besluitvormingsprocedure en de relatie met de m.e.r.-procedure reeds uiteengezet. Neem de meest actuele informatie hierover op in het MER. Geef daarin ook aan welke vervolgbesluiten genomen moeten worden die leiden tot realisatie van het voornemen en of hieraan onderzoek is verbonden. Vermeld tevens welke bestuursorganen deze besluiten moeten nemen.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Algemeen

Beschrijf de voorgenomen activiteit en de alternatieven. Beschrijf niet alleen de eindsituatie maar ook de activiteiten tijdens de aanleg en inrichting van het meer. Motiveer de afbakening van het voornemen en de alternatieven vanuit de probleembeschrijvingen en de doelstellingen uit hoofdstuk 2 van dit advies. Beschrijf bovendien de eventuele fasering en faseringsvarianten.

3.1.1 Realisatiefase

Beschrijf over de fase van ontgronding (en eventueel voor verschillende varianten)

- hoe de ontgravingswerkzaamheden worden uitgevoerd in plaats en tijd;
- de grondstromen en de logistiek, vanuit de beleving van de omgeving: welk en hoeveel materieel wordt ingezet (voor ontgraving, evt. verwerking, opslag en afvoer), waar, hoe lang, en gedurende welke tijden van de dag?
- de maatregelen die worden voorzien om nadelige effecten van de ontgronding, zoals verstoring van vogels in het broedseizoen of hinder voor om-

⁶ Betrek hierbij de zorg over bijvoorbeeld de verkeerstoename, de ontwikkeling van het gebied rondom de haven of het evenwicht tussen extra woon- en recreatievoorzieningen zoals uitgesproken in zienswijzen 7, 18, 25 en 28 en het advies van de gemeente Smallingerland (nr. 37), vermeld in bijlage 2.

⁷ Zie bijvoorbeeld zienswijzen 5, 10, 16 en 26 en het advies van de gemeente Smallingerland (nr. 37), vermeld in bijlage 2.

wonenden en recreanten, te beperken. Maak daarbij afwegingen op basis van de Best Beschikbare Technieken;

- hoe en wanneer eventuele behoudenswaardige archeologische vindplaatsen worden ingepast en/of onderzocht;
- de bestemming van de vrijkomende grond (bovengrond en zand);
- de eventuele inrichting van tijdelijke depots: waar, met welk ruimtebeslag, hoe hoog maximaal, en voor hoe lang;
- de route waarlangs de vrijkomende specie (vermarktbaar en niet-vermarktbaar) wordt afgevoerd;
- maatregelen om negatieve gevolgen van vergraving en verwerking van mogelijk aanwezige verontreinigde grond te voorkomen of te beperken.

3.1.2 Gebruiksfase

Beschrijf het gebruik van het plangebied in de eindfase⁸, zowel voor de toetsing van de alternatieven op doelbereik als voor het bepalen van de milieueffecten (natuur, verkeer, geluid). Geef op basis van controleerbare aannames inzicht in het verwachte gebruik van de verschillende onderdelen van het plangebied en in de voorzieningen op een maatgevende dag en op een maatgevend moment. Geef in concreto aan

- hoeveel bezoekers met welke vervoermiddelen verwacht worden. Maak daarbij onderscheid in herkomst/aanvoer over water en over land;
- welke activiteiten wel/niet worden voorzien (kamperen, voorzieningen zoals hotels, recreatiewoningen en restaurants, zwemmen, zeilen, kanoën, etc...);
- welke aanpassingen aan bestaande voorzieningen en infrastructuur nodig zijn (jachthaven, fiets- en wandelpaden, parkeerplaatsen, etc...);
- welke de beoogde vaarroutes naar andere gebieden zijn.

3.1.3 Natuurwaarden

Beschrijf welke ecologische functie bij de inrichting van het meer wordt beoogd. Ga na welke randvoorwaarden dit stelt aan de inrichting, bijvoorbeeld ten aanzien oevers, waterdiepte, mate van peilbeheer en zonering. Besteed aandacht aan de inrichting van natuurvriendelijke (voor-)oevers. Beschrijf het dwarsprofiel en de vegetatietypen, zoals rietkragen.

3.2 Alternatieven

3.2.1 Locatiekeuze

De locatiekeuze dient beter en ook meer kwantitatief te worden onderbouwd dan in de startnotitie is gebeurd. Er dient duidelijk gemaakt te worden welke doelen bepalend geweest zijn voor het zoekgebied van het meer, en welke grenzen voor het zoekgebied daaruit volgen (zie hoofdstuk 2 van dit advies).

De locatiealternatieven dienen elk te worden beoordeeld op basis van een eenduidige set criteria. De criteria en de beoordeling van de locaties dient verificerbaar en navolgbaar te zijn⁹. Dit vraagt om een uitgebreidere toelichting

⁸ Is sprake van gefaseerd uitvoeren en in gebruik nemen, beschrijf dan het resultaat van de onderscheiden fasen en specifieke effecten die er eventueel mee samenhangen.

⁹ Bijvoorbeeld: verschil in maaiveldhoogte of voorkomen van kwelstromen dient concreet te worden gemaakt; maaiveldhoogtes dienen in getallen te worden aangegeven en voorkomen van kwelstromen in een kaart(je) of

dan in de startnotitie is opgenomen, waar nodig aangevuld met kaartmateriaal.

3.2.2 Inrichtingsalternatieven

De alternatieven in de startnotitie blijven beperkt tot zoeken naar een goede balans tussen recreatievoorzieningen en natuur, uitgaande van één ruimtelijk ontwerp van het meer. In het MER moeten ook de inpassing in het landschap, de inpassing van cultuurhistorische elementen en variaties in begrenzing en oppervlakte van het meer nadrukkelijk worden verkend en onderbouwd.

3.3 Meest milieuvriendelijk alternatief

Het meest milieuvriendelijke alternatief (MMA) moet:

- uitgaan van de beste bestaande mogelijkheden ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

De Commissie adviseert om het MMA te ontwikkelen door eerst de effecten van het voornemen in kaart te brengen, en vervolgens positieve effecten te optimaliseren en negatieve effecten te minimaliseren. Elementen die daarbij een rol kunnen spelen, zijn naar de mening van de Commissie:

- beperken van hinder tijdens de aanleg van het meer;
- de omvang en begrenzing van het meer;
- het diepteverloop van de ontgrondingen;
- natuurontwikkeling, landschappelijke inpassing en inpassing van archeologische vindplaatsen;
- de indeling van de recreatievoorzieningen bijvoorbeeld in relatie tot autoverkeer van en naar het meer;
- het relatief aandeel van verschillende vormen van recreatie;
- gebruik van milieuvriendelijke materialen bij de aanleg van de haven, oevers en bebouwing.

3.4 Referentie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten toestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de milieueffecten die voortvloeien uit de aanleg van het meer. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu als er geen meer wordt aangelegd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover al is besloten.

4. BESTAANDE MILIEUSITUATIE EN MILIEUGEVOLGEN

4.1 Algemeen

De begrenzing van het studiegebied moet zodanig worden gekozen dat alle effecten van de verschillende onderdelen van het voornemen in beeld worden gebracht, ook als deze effecten zich buiten het plangebied voordoen.

Maak in het MER een duidelijk onderscheid tussen tijdelijke en permanente effecten. Geef daarbij aan over welke periode de tijdelijke effecten zich zullen voordoen⁸.

De beschrijving van de milieugevolgen moet het mogelijk maken te toetsen of gestelde doelen worden bereikt en of aan de randvoorwaarden wordt voldaan. Voor de onderlinge vergelijking moeten de milieugevolgen van de alternatieven volgens dezelfde methode en met hetzelfde detailniveau worden beschreven.

4.2 Bodem en water

4.2.1 Bodem

Beschrijf in het MER:

- de bodemkundige en geologische opbouw van het gebied en de effecten van de alternatieven daarop;
- de kwaliteit van de vrijkomende grondstromen. Geef aan of deze voldoet aan de kwaliteitseisen van het Besluit bodemkwaliteit in verband met de gebruiks- of afzetmogelijkheden van het te verwijderen materiaal;
- de effecten van de tijdelijke gronddepots en de kans op uitbreiding ervan door een stagnerende afzet.

4.2.2 Water

Beschrijf de gevolgen van de aanleg van het meer voor de waterhuishouding en het grondwater, zowel in de aanlegfase als in de gebruiksfase. Besteed daarbij in ieder geval aandacht aan de volgende effecten:

- gevolgen van de vervanging van grond door water uit de omgeving tijdens het ontgraven;
- de effecten van het voornemen op waterpeilen en grondwaterstanden, kwel en wegzijging. Doe dit met kaartbeelden;
- de mogelijke effecten van veranderingen in het grondwatersysteem op landbouw, natuur en bebouwing (zowel door vernatting als verdroging);
- de te verwachten waterkwaliteit in het meer in de eindsituatie, gegeven de diepte en belasting uit de omgeving;
- de vertroebeling van het water tijdens uitvoering, en de invloed ervan op het oppervlaktewater in de omgeving;
- de haalbaarheid van de waterkwaliteitseisen voor zwemwater.

Ga na in hoeverre de effecten bepaald worden door natte of droge omstandigheden (zomer, winter), en wat de gevolgen zijn van extreme waterpeilen die op het meer kunnen ontstaan (o.a. door opwaaiing) in vergelijking met de referentiesituatie.

4.3 Natuur

4.3.1 Algemeen

Het voornemen kan in de aanleg- en gebruiksfase gevolgen hebben voor het aangrenzende Natura 2000-gebied 'De Alde Feanen'. Daarnaast verdwijnt leefgebied van soorten in de EHS. Het voornemen biedt de natuur ook kansen, onder andere via vermindering van de recreatiedruk op 'De Alde Feanen' en ontsnippering van leefgebied van water- en moerasgebonden soorten.

4.3.2 Natura 2000

In de realisatie- en gebruiksfase kunnen verschillende ontwikkelingen gevolgen hebben voor het Natura 2000-gebied. Dit geldt voor het voornemen afzonderlijk en/of in combinatie met ontwikkelingen elders (cumulatie). De startnotitie sluit niet uit dat significante effecten zullen optreden. De initiatiefnemer heeft aangegeven een voortoets te zullen uitvoeren. De Commissie acht het voorhands aannemelijk dat deze toets zal laten zien dat significante gevolgen niet zijn uit te sluiten. Dit betekent dat vervolgens een passende beoordeling moet worden opgesteld, die deel dient uit te maken van het MER. Geef in het MER:

- een duidelijke kaart met de grenzen van het Natura 2000-gebied. Maak op deze kaart inzichtelijk hoe de grenzen zich verhouden tot het plangebied;
- de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied, inclusief de behoud- of verbeteropgaven.

Aanlegfase

Beschrijf de ingrepen die gevolgen kunnen hebben voor de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied. Houd rekening met externe werking. De Commissie verwacht dat de volgende aspecten aan bod komen:

- het verlies aan foerageergebied van in het (ontwerp-)besluit genoemde vogelsoorten¹⁰, die broeden in het Natura 2000-gebied en in een straal van ca. 5 km daaromheen naar voedsel zoeken;
- het verlies aan foerageergebied van overwinterende ganzen en smienten¹¹, die slapen in het Natura 2000-gebied en in een straal van ca. 5 km daaromheen foerageren;
- gevolgen van tijdelijke veranderingen in waterhuishouding¹² (zie ook 4.2.2);
- vertroebeling en de gevolgen daarvan voor habitattypen en voor vissen die genoemd zijn in het (ontwerp-)besluit;
- effecten van licht en (onderwater-)geluid, rekening houdend met trekroutes van meervleermuis en slaaptrek- en foerageerbewegingen van relevante vogelsoorten;
- deposities van NO_x en SO₂ op daarvoor gevoelige habitattypen (Natura 2000)¹³ en natuurtypen (EHS).

¹⁰ Aalscholver, roerdomp, purperreiger, bruine kiekendief, zwarte stern. Houd ook rekening met eventuele positieve effecten door 'tijdelijke natuur'.

¹¹ Houd er rekening mee dat smienten 's nachts foerageren (Evaluatie Opvangbeleid 2005-08 overwinterende ganzen en smienten, Deelrapport 2. Verspreidingspatronen van foeragerende smienten. Alterra-rapport 1841).

¹² Als grondwaterstanden tijdelijk lager zijn, stroomt minder basenrijk water naar het Natura 2000-gebied vanuit aangrenzende polders. Dit leidt tot mobilisatie van nutriënten in veen en tot verzuuring van de vegetatie omdat hoogproductieve plantensoorten de kenmerkende kritische soorten verdringen.

Houd rekening met het gericht peilbeheer in het zuidoosten van het Natura 2000-gebied voor de noordse woelmuis, die vochtige tot natte omstandigheden nodig heeft.

¹³ Toets bij stikstof aan de grenswaarden zoals beschreven in van Dobben & Hinsberg (2008): "Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden". Alterra-rapport 1654. Ga bij de achtergronddepositie uit van de laatst gemeten waarden (Planbureau voor de leefomgeving) en niet van de te verwachten waarden.

Gebruiksfase

Beschrijf de ingrepen die gevolgen kunnen hebben voor de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied, rekening houdend met externe werking. De Commissie verwacht dat in ieder geval de volgende aspecten aan bod komen:

- permanent verlies van foerageergebied van in het (ontwerp-)besluit genoemde soorten;
- het gebruik van het Natura 2000-gebied door (nieuwe) watersportrecreanten en de risico's en kansen die het meer met zich meebrengt¹⁴;
- eventueel direct ruimtebeslag van het meer in het Natura 2000-gebied.

Beschrijf of en hoe nadelige effecten ingeperkt kunnen worden. Geef aan of – na inperking – aantasting van natuurlijke kenmerken kan worden uitgesloten. Beschrijf bij kennisleemten en onzekerheden in de effectbepaling een worst case-scenario. Houd bij de effectbepaling ook rekening met de combinatie met andere plannen en projecten (cumulatie)¹⁵. Blijkt uit de passende beoordeling dat aantasting van natuurlijke elementen niet valt uit te sluiten, dan dient de zogenaamde ADC-toets¹⁶ doorlopen te worden.

4.3.3

Ecologische hoofdstructuur en Nationaal Landschap

- Geef de ligging van het EHS-gebied duidelijk aan op kaart en maak op deze kaart inzichtelijk hoe de grenzen zich verhouden tot het plangebied.
- Beschrijf de oppervlakte per natuurstype/beheertype en actuele en/of beoogde wezenlijke kenmerken en waarden. Vermeld, voor zover bekend, aan de hand van welke inrichtingssoorten of karakteristieke soorten de natuurwaarde wordt bepaald.
- Geef het actuele weidevogelgebied aan en geef informatie over aantallen weidevogels en locaties ('stippenkaarten'). Beschrijf welke weidevogelwaarden verdwijnen, wat dit betekent voor het Fries weidevogelbeleid zoals verwoord in het *Werkplan Weidevogels in Fryslân*, en hoe die verliezen worden gecompenseerd¹⁷.
- In de startnotitie is aangegeven dat het meer een bijdrage moet leveren aan een "natte robuuste EHS". Geef aan welke nieuwe EHS-natuur (natuurstypen/beheertypen) wordt beoogd, welke inrichtingssoorten daarbij gebruikt worden en hoe de nieuwe EHS bijdraagt aan ontsnippering van leefgebied.
- Beschrijf de kernkwaliteiten van het Nationaal Landschap 'De Noordelijke Wouden'¹⁸ en geef aan wat het voornemen betekent voor het streefbeeld van het Nationaal Landschap en voor het Nationaal Park 'De Alde Feanen'.

¹⁴ De risico's zijn o.a. de eisen die de watersport stelt aan doorvaarbaarheid. Dit staat natuurlijke verlanding in de weg. Gemotoriseerde pleziervaart leidt bovendien tot vertroebeling door omwoeling van halfomgezette veenbodems (Bron: Kiwa/EGG-consult. 2007. Knelpunten- en risicoanalyse Natura 2000-gebied 13 - Alde Feanen). Bij kansen kan worden gedacht aan toegenomen mogelijkheden voor zonerings of sanering.

¹⁵ Plannen of projecten die na het oude aanwijzingsbesluit gerealiseerd zijn, inmiddels vastgesteld zijn of waarvan verwacht mag worden dat die daadwerkelijk door zullen gaan.

¹⁶ Dit houdt op grond van art. 19g en 19h van de Nbw respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling?
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden?
- C: welke Compenserende maatregelen zullen dan getroffen worden om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft?

¹⁷ Geef aan of bij compensatiebepaling gebruik wordt gemaakt van het document Spelregels EHS (uitwerking Nota Ruimte) of een provinciale doorvertaling daarvan.

¹⁸ Zie hiervoor ook het advies van VROM en LNV (Bijlage 2, nr 2).

4.3.4 Soortenbescherming

Beschrijf de verwachte veranderingen in de populaties van de beschermde¹⁹ en/of rode lijstsoorten in het studiegebied, voor zowel de voorgenomen activiteit als de alternatieven. Geadviseerd wordt in het MER ook de informatie op te nemen nodig voor een eventuele ontheffing van de minister van LNV op grond van artikel 75 van de Flora- en Faunawet. Motiveer ook de veronderstelling dat ontheffing verleend zal worden. Houd gelet op de mogelijk lange doorlooptijd rekening met vestiging van beschermde pioniersoorten en geef aan hoe hiermee wordt omgegaan²⁰.

4.4 Woon- en leefmilieu

4.4.1 Algemeen

Geef voor alle hinderaspecten concreet aan welke mogelijkheden er zijn om die te beperken. Bij toepassing van mitigerende maatregelen verdienen bron-gerichte maatregelen de voorkeur boven overdrachtbeperkende maatregelen. Voorbeelden zijn het vergroten van afstanden tot woningen en/of de inzet van de meest geluidarme installaties en materieel.

4.4.2 Geluid

De wijze waarop de ontgronding wordt uitgevoerd, bepaalt in belangrijke mate of en waar geluidhinder optreedt. Geef daarom voor de uitvoeringsfase inzicht in:

- de geluidimmissie (equivalente geluidniveaus en maximale (piek-)geluidniveaus) bij de geluidgevoelige bestemmingen; maak daarbij onderscheid in de geluidemissie door de ontgronding zelf, door de afvoer van de grondstoffen en door de werkzaamheden voor de herinrichting van het gebied;
- de duur van deze geluidbelastingen per fase;
- de geluidemissie van de bepalende installaties; geef daarbij afwegingen op basis van de Best Beschikbare Technieken;
- Bij de toepassing van win- en verwerkingsinstallaties kan ook de laagfrequente geluidemissie²¹ een rol van betekenis spelen. Geef in dat geval aan wat de te verwachten laagfrequente geluidniveaus zijn in de (woon-)omgeving en welke mitigerende maatregelen worden getroffen.

Geef inzicht in de geluidbelasting die na realisatie van het meer bij geluidgevoelige bestemmingen optreedt, bijvoorbeeld door toename van het (recreatief) verkeer. Bespreek of door de gewijzigde omgeving geluidoverdracht in het gebied anders wordt en of (nieuwe) knelpunten ontstaan.

4.4.3 Luchtkwaliteit

Beschrijf de (tijdelijke) gevolgen van het initiatief voor de luchtkwaliteit. Het is niet te verwachten dat de grenswaarden uit de Wet Milieubeheer (luchtkwali-

¹⁹ Deze analyse kan beperkt blijven tot beschermde soorten (tabel 2, tabel 3 en vogels conform het 'vrijstellingbesluit'; AMvB Art. 75 Flora- en faunawet) en eventuele overige relevante soorten zoals Rode lijstsoorten.

²⁰ Te verwachten (zwaar) beschermde pioniersoorten zijn onder andere rugstreeppad, oeverzwaluw en kleine plevier. Ga na of het mogelijk en/of wenselijk is om gebruik te maken van de regeling "tijdelijke natuur"

²¹ Men spreekt over laagfrequent geluid bij frequenties tot ca. 100 Hz. Laagfrequent geluid kenmerkt zich onder andere door een goede geluidoverdracht (dat wil zeggen weinig demping) over grote afstand. Indien het niveau van het laagfrequente geluid hoger is dan de gehoordrempel kan er al sprake zijn van hinder.

teitseisen) worden overschreden. Maak dit in het MER aannemelijk. Is het niet zeker dat aan de grenswaarden van de Wet Milieubeheer wordt voldaan, dan moet een modelberekening worden uitgevoerd conform de Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007.

4.4.4 Veiligheid

Beschrijf de ontwikkelingen in de verkeershinder en -veiligheid zowel in aanlegfase (bouwverkeer) als in gebruiksfase.

Geef inzicht in het huidige en toekomstige aantal vaarbewegingen op de vaarroutes naar en in het plangebied op een maatgevende dag. Maak daarbij onderscheid tussen recreatievaart en beroepsvaart (inclusief schepen die gevaarlijke stoffen vervoeren). Bepaal of hieraan dusdanige risico's verbonden zijn dat nautische veiligheid een randvoorwaarde vormt voor de inrichting van het gebied.

4.5 Landschap

Het plangebied ligt op de overgang van hoger gelegen gronden met specifieke landschapskenmerken (Nationaal Landschap 'De Noordelijke Wouden') en lager gelegen gronden grenzend aan de Smalle Ee. Geef aan hoe de landschapsstructuur en kenmerkende landschapselementen gebruikt zijn in de alternatieven en hoe nieuwe elementen zijn ingepast. Maak daarbij zoveel mogelijk gebruik van kaartmateriaal, foto's en/of artist-impressions.

4.6 Cultuurhistorie

Volgens de beschikbare informatie wordt bij uitgraven van het meer de bodem tot op de kleileem verwijderd. Dit betekent dat mogelijk aanwezige vindplaatsen uit de prehistorie (op de kleileem, het dekzand) en uit historische tijd (op het veen, de klei) dreigen te worden vernietigd.

De Commissie adviseert om naast een archeologisch bureauonderzoek en het reeds uitgevoerde verkennende (bodembkundige) onderzoek, ook karterend en waarderend veldonderzoek uit te voeren in voorbereiding op het MER.

Een belangrijke argument daarbij is dat de aanwezigheid van archeologische waarden een rol kan spelen bij de dimensionering van het meer en de inrichtingsvariant(en). Ook bij de risicobeheersing van het project is het archeologische (voor-)onderzoek een belangrijk punt van aandacht. Wanneer immers eventueel aanwezig vindplaatsen niet in het ontwerp kunnen worden ingepast en dus niet in de bodem behouden kunnen blijven, bestaat bij de besluitvorming inzicht in het noodzakelijke archeologische onderzoek (kosten en doorlooptijd van de opgravingen).

5. OVERIGE ASPECTEN

Voor de onderdelen 'vergelijking van alternatieven', 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de Commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

5.1 Evaluatieprogramma

Het bevoegd gezag moet bij het besluit aangeven hoe en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken. Het verdient aanbeveling om in het MER een aanzet te geven voor een evaluatieprogramma. Definieer voor aanvang de criteria waaraan zal worden getoetst om over aanvullende, effectbeperkende maatregelen te besluiten.

Denk hierbij bijvoorbeeld aan:

- de recreatiedruk op 'De Alde Feanen' (de opzet van dit onderdeel kan worden onderbouwd aan de hand van de bevindingen uit de nulmeting);
- de vestiging van beschermde pioniersoorten in het plangebied gedurende de realisatiefase²⁰;
- de ontwikkeling van fauna en flora in het gerealiseerde meer en in die delen van 'De Alde Feanen' waarin belangrijke verschuivingen in recreatiedruk worden verwacht;
- de tijdigheid en effectiviteit van de compenserende maatregelen.

5.2 Vorm en presentatie

De Commissie adviseert in het MER goede, afzonderlijk leesbare kaarten op te nemen. Afbeeldingen en kaarten dienen voorzien te zijn van een duidelijke legenda en schaal.

BIJLAGE 1: Projectgegevens richtlijnenfase besluit-m.e.r.

Initiatiefnemer: Gedeputeerde Staten van Provincie Fryslân

Bevoegd gezag: Provinciale Staten van Provincie Fryslân

Besluit: Vaststellen Provinciaal Inpassingsplan en verlenen ontgrondingenvergunning

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C00.8, C10.1, C16.1, D09.0, D10.3

Activiteit: Realiseren van een nieuw recreatiemeer in de omgeving van Oudega (Smallingerland).

Procedurele gegevens:

aankondiging start procedure in De Leeuwarder Courant van 13 september 2009

ter inzage legging startnotitie: 17 september tot 14 oktober 2009

adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 11 september 2009

richtlijnenadvies uitgebracht: 20 november 2009

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

dr. R.M. van Heeringen

ir. D.L.J. Heikens

dr. J.F.M.M. Lembrechts (secretaris)

ir. K.A.A. van der Spek

M.A.J. van der Tas (voorzitter)

ing. R.L. Vogel

Werkwijze Commissie bij richtlijnenadvies:

In dit advies geeft de Commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De Commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advisering:

- Startnotitie Meer bij Oudega (Smallingerland). Grontmij/Witteveen+Bos, Drachten, 8 september 2009
- Haalbaarheidsstudie nieuw meer bij Drachten. Tauw, Assen, 12 november 2004
- Werkplan weidevogels in Fryslân 2007-2013. Gedep. Staten, 18 juli 2006
- Alle vaarwegen leiden naar Drachten. Onderbouwing samenhang watersportprojecten westrand Smallingerland. Grontmij, Drachten, 30 oktober 2008
- Archeologisch onderzoek zandwinning Oudega. Inventariserend veldonderzoek. Grontmij, Assen, 19 maart 2009

De Commissie heeft kennis genomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieumomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

1. Fam. B. en A. Traanman, Oudega
 2. Advies VROM en LNV
 3. C. van Staveren, Oudega
 4. W.H. Welling, Oudega
 5. K. Ybema, Nijega
 6. Hotel Restaurant Ie-sicht, Oudega
 7. Fam. A. Bosgraaf, Oudega
 8. G.v.d. Plaats/ E. de Boer, Oudega
 9. J.S.Pool, Oudega
 10. LTO Noord, Drachten
 11. G. Sterk Klunder, Oudega
 12. J. de Wilde, Oudega
 13. J.N. v.d. Meer, Oudega
 14. bv Alegea East, Oudega
 15. R. Kleinhuis, Oudega
 16. LTO Noord, Drachten
 17. fam. Kooi, Oudega
 18. Maatschap D&J den Hoed, Oudega
 19. Friese Milieu Federatie, Leeuwarden
 20. It Fryske Gea, Beetsterzwaag
 21. H. Hiemstra, Heereveen
 22. G. Okkema, Oudega
 23. Mivero, Oudega
 24. L. Hoekstra, Heereveen
 25. B. de Boer, Oudega
 26. K. Soepboer, Oudega
 27. G. Hylkema, Oudega
 28. doarpsbeland Aldegea, Oudega
 29. H. Sikkema, Nijega
 30. Fam. Bakker, Oudega
 31. De Marrekrite, Grou
 32. Fam. Jongsma-vd Velde, Oudega
 33. W. Okkema
 34. E. v.d. Velde, Nijega
 35. fam. v.d. Velde- v.d. Meulen, Nijega
 36. Bewoners Dwarssingel 11 en 13, Oudega
 37. Gemeente Smallingerland
 38. Provinsjale Kommisje Kritebelied, Leeuwarden
 39. Wetterskip Fryslân, Leeuwarden
- Verslag Informatieavond van 22 september 2009

Advies voor richtlijnen voor het milieueffectrapport Meer bij Oudega (Smallingerland)

De provincie Friesland wil samen met de gemeente Smallingerland een nieuw recreatiemeer realiseren in de omgeving van Oudega. Voor het project wordt een provinciaal inpassingsplan opgesteld, waarvoor een m.e.r.-procedure wordt doorlopen. Voor de realisatie van het meer is ook een ontgrondingsvergunning nodig, waarop een besluit-m.e.r.-plicht rust. Beide m.e.r.-procedures worden gecombineerd.

ISBN: 978-90-421-29092

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

w www.commissiemer.nl

